

Nieuwsbrief Werkagenda Jeugd

Februari 2017

Dertien gemeenten in de regio Holland Rijnland geven gezamenlijk – met ruimte voor lokale invulling – vorm aan de transformatie van de jeugdhulp. Daarbij is het uitgangspunt de versterking van de regie van het gezin en de jongere. Jeugdhulp wordt zo veel mogelijk in de eigen leefomgeving geboden en is integraal. Om in samenhang en samenwerking de transformatie te versnellen, leggen we de opgaven van de gemeenten voor 2017 vast in een werkagenda. Het komende jaar pakken we veel opgaven samen met onze partners op. Deze nieuwsbrief belicht enkele thema's uit de Werkagenda.

Jeugd- en Gezinsteam

Nieuw jeugdhulpverlening krijgt meer en meer vorm

Ze worden gekscherend duizend-dingen-doe-kjes genoemd, de Jeugd en Gezinsteam (JGT's) die sinds 2015 invulling geven aan jeugdhulp. En geheel misplaatst is dat niet, want hun werkveld is zonder meer breed en de binnenkomende casussen lopen sterk uiteen. Daarbij komt dat het takenpakket nauwelijks is begrensd. De hoge werkdruk bij de JGT's is dan ook geen verrassing. Dat cliënten doorgaans zeer tevreden zijn, is des te meer een mooie prestatie van alle JGT'ers. Hoe blijkt de driehoek gemeente-TWO Jeugdhulp-JGT terug op de afgelopen twee jaren én vooruit?

De eerste JGT's in de regio startten in 2014 in de zogenaamde proeftuinen. In drie gemeenten gingen

ieder twee teams van start gevuld met medewerkers vanuit verschillende organisaties. Met ingang van 2015, het moment waarop de inhoudelijke en financiële verantwoordelijkheid van jeugdhulp bij de gemeenten kwam te liggen, startten in de regio Holland Rijnland 24 teams. Voor de contractering werden separate afspraken gemaakt met de organisaties die de teams bemensen. Sinds januari van dit jaar is dat vereenvoudigd met de coöperatie van JGT's, die het aanspreekpunt is voor gemeenten. Aan het roer staat directeur Marion Goedhart.

De JGT's zijn nu twee jaar onderweg. Hoe wordt vanuit verschillende perspectieven aangekeken naar de resultaten tot op heden? Maria Brandsma is accountmanager voor de JGT's bij de TWO Jeugdhulp, de werkorganisatie die gemandateerd is door de gemeenten om jeugdhulp bij zorgaanbieders in te kopen. 'De JGT's zijn een beetje in

het diepe gegoooid', vertelt Brandsma. 'Vol enthousiasme startten zij in januari 2015, maar zonder erg duidelijke kaders in een volstrekt nieuwe werkomgeving en zelfsturend. Wat duidelijk was, was dat er niet meer werd gepraat over maar met ouders en jongeren. Werk vanuit de vraag en doe wat nodig is, luidde het devies. Daarbij was het aantal medewerkers waarmee ze het moesten doen bekend. Maar welke taken wel of niet bij de JGT's behoorden, was niet helemaal uitgekristalliseerd.'

Vertrouwen

Dat is ook de mening van Nanda van Beest, beleidsmedewerker Jeugd bij de gemeente Leiden. 'De context was: je hebt zoveel uur tot je beschikking, dit is het gebied waarvoor je werkt en dit zijn je nieuwe collega's die allemaal hun expertise inbrengen. Zorg ervoor dat er geen kind buitenboord valt. Hoe dat precies moest, was aan de JGT's zelf. Die werkwijze was voor de teams pionieren, maar ook vanuit de gemeente was het wenselijk. Raadsleden zijn gewend om controle uit te voeren aan de hand van cijfers. "Doen wat nodig is" laat zich echter lastig vangen in getallen. Gemeenten moeten de JGT's daarin vertrouwen.'

Goedhart vult aan: 'Een getal als vierduizend casussen zegt niets. In het ene geval ben je wellicht met een paar gesprekken klaar, terwijl je in een ander geval een langduriger en complexer traject ingaat. Een getal zegt nog niets over inhoud en zwaarte.'

Volgens Goedhart is er een enorme prestatie geleverd door de JGT's. 'De teams moesten zelfsturend zijn. Dat klinkt mooi, maar is ook complex en lastig, want wanneer doe je het nu goed? Er was wel een globaal beeld van wat een JGT zou moeten doen, zoals ondersteuning, toeleiding tot professionele hulp en toekenning van pgb's. Maar ook zwaardere casuïstiek kwam bij de JGT terecht. Cliënten en scholen wisten de weg naar de JGT's al snel te vinden, waardoor er vanaf de start al veelvuldig een beroep op hen werd gedaan.'

De samenstelling van de JGT's varieert. 'Natuurlijk brengt iedereen in een JGT z'n eigen specialisme in', legt Brandsma uit. 'Maar dat wordt ook deels bepaald door omgeving waarin een JGT werkzaam is. Iedere buurt of wijk heeft zo z'n eigen dynamiek en behoeften.' Juist omdat het voorveld een grote rol speelt in de nieuwe werkwijze van de JGT's, is die omgeving belangrijk.

Van Beest: 'Met de ouders en kinderen wordt nauw samengewerkt om de vraagstelling scherp te krijgen. De eigen kracht van de betrokkenen en hun omgeving is hierin belangrijk. Wat kunnen ze zelf oplossen?' Goedhart: 'Door de vele vragen komen de teams soms nog onvoldoende aan preventie toe, al kunnen en zouden ze daarin graag meer willen doen.'

Transformatie kost tijd

Van Beest, Brandsma en Goedhart zijn het er over eens dat er grote stappen zijn gemaakt door de JGT's, maar dat er nog een slag te maken is. En daarvoor trekken de partijen samen op. Iedereen in de keten is verantwoordelijk. 'De samenwerking is goed', benadrukt Goedhart. 'En dat is ook nodig, want we zijn met iets nieuws bezig en dan helpt het niet om elkaar te gaan beoordelen. Het kost tijd voordat deze werkwijze écht geland is. Kijk naar de landen in Scandinavië die eerder zijn gestart op deze manier, waar dit proces zo'n zes á zeven jaar in beslag nam.'

Alle partijen spreken de wens uit om binnen de JGT's continuïteit te behouden. 'Veel verloop binnen de teams werkt averechts', benadrukt Brandsma. 'Gelukkig is er steeds meer rust en maken we nu met één coöperatie afspraken in plaats van afzonderlijke organisaties.'

Goedhart: 'Er is uiteraard aandacht voor scholing en deskundigheidsbevordering. Heel belangrijk is het ook goed te kijken naar de samenwerking met andere instellingen zoals de Jeugdbescherming en Veilig Thuis. Er komen nu veel hele complexe zaken bij de teams. Vraag voor komende periode blijft, in hoeverre zijn JGT'ers generalisten en is er voldoende ruimte voor hun specialisme. Dat hangt natuurlijk af van de behoefte en samenstelling van ieder specifiek team.'

Brandsma: 'Daarbij kunnen JGT's nu ook al experts inroepen bij een zware casus. Zorgaanbieders zijn ook bereid om dit te intensiveren.'

'Hoge werkdruk, toch tevreden cliënten'

Van Beest onderschrijft dat de vorming van het nieuwe jeugdhulp-systeem niet een stappenplan is dat binnen twee jaar is gerealiseerd. 'Maar', benadrukt zij, 'op alle niveaus wordt het opgepakt. Zo wordt de verbinding met het onderwijs steeds beter. En ook de verbinding met het preventieve veld en met name met de huisartsen krijgt steeds meer gestalte. In de komende periode verwacht ik dat de teams nog beter toegerust zijn om adequate jeugdhulp te verlenen.'

De driehoek gemeente-TWO Jeugdhulp-JGT zijn allen van mening dat er momenteel al veel goed gaat in de nieuwe werksituatie. De partijen blijven continu samenwerken om door te ontwikkelen daar waar dat nodig en mogelijk is. Zo is er gezamenlijk een visie ontwikkeld op robuuste teams. Hierin is vastgelegd wat van de JGT's wordt verwacht en wat zij nodig hebben om hun werk te kunnen doen.

Themacafé over wachttijden en wachtlijsten in de jeugdhulp

Even wachten...

Wachttijden en wachtlijsten in de jeugdhulp; hoe ontstaan ze, hoe ernstig is het en wat is er aan te doen? Deze vragen stonden centraal tijdens het door Holland Rijnland georganiseerde themacafé van woensdag 25 januari. Bestuurders, raadsleden en ambtenaren lieten zich inspireren tijdens deze avond in dorpshuis De Burgt in Rijnsburg.

Aanwezigen werden gestimuleerd keuzes te maken aan de hand van enkele prikkelende stellingen. Wat te denken van: 'Er is niks mis met wachtlijsten! Mensen zoeken dan eerder hulp in eigen kring of gaan op zoek naar meer passende zorg en dat is prima'. De meningen waren nogal verdeeld, bleek uit de reacties van de aanwezigen.

Na deze opwarmer, volgde een uiteenzetting over hoe wachttijden en wachtlijsten ontstaan. Voor een groot deel heeft dat te maken met beschikbare gelden en aanwezige capaciteit bij de hulpverlenende instanties. Ook de sterk variërende en niet goed te voorspellen vraag, draagt bij aan een bedrijfsmatige benadering van aanbieders over welke capaciteit zij moeten inzetten zonder al teveel risico te

lopen. Maar het heeft ook te maken met de keuzevrijheid en voorkeur van ouders of verwijzers voor een specifieke hulpverlener, terwijl voor die vraag onvoldoende capaciteit is ingekocht. In zo'n geval wordt besloten om te wachten. Verder werd geopperd dat wachten niet altijd schadelijk hoeft te zijn. Urgente gevallen of crisissituaties daar gelaten, zou wachten wellicht ook leiden tot andere keuzes. Gedurende de discussie werd steeds duidelijker dat het draait om de afstemming tussen doelen en middelen waarbij passende zorg het streven is. En dat is niet per se de meest optimale zorg. Uiteindelijk moet de hulpverlening kind en familie stimuleren en helpen, om zo snel mogelijk zelfstandig verder te kunnen.

Na de plenaire sessie gingen aanwezigen in drie subgroepen uiteen, elk met een eigen thema, te weten: kind- en jeugdpsychiatrie, jeugdbescherming

en TWO jeugdhulp. Iedere groep ging in op de praktijk, de mogelijkheden en reacties van aanbieders op toenemende wachtlijsten en op de punten van transformatie die gestimuleerd mogen worden. Het leverde levendige discussies op. Plenair werden de opbrengsten van

de deelsessies teruggekoppeld. Tijdens de afsluitende borrel bleken de besproken onderwerpen nog na te sudderen. Gezien de animo, input en reacties van de deelnemers, is een vervolg op dit Themacafé, in welke vorm dan ook, zeer goed denkbaar.

Jeugdbeschermingstafel

Veiligheid en belang van kind centraal

Twee jaar geleden ging de vernieuwde jeugdbeschermingstafel van start, een werkwijze waarbij casussen worden toegeleid naar de Raad voor de Kinderbescherming. De voorzitters van dit overleg zijn gedetacheerd bij Holland Rijnland. Zij beoordelen samen met de Raad voor de Kinderbescherming of er nog mogelijkheden zijn in het vrijwillig kader of dat een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming onvermijdelijk is.

De jeugdbeschermingstafel signaleert eventuele knelpunten in de keten om te komen tot een betere borging van de veiligheid van minderjarigen.

Maar de grootste winst is wellicht dat hulpverleners op dit beslismoment niet alleen overleggen óver maar nu vooral mét gezin en jeugdigen.

Ellen Zwart en Nancy Cooman zijn beiden voorzitter van de jeugdbeschermingstafel Holland Rijnland; Zwart direct vanaf de start, Cooman enkele maanden later. Volgens beiden was het pionieren. 'Er was eigenlijk nog niets', memoreert Zwart. 'Gelukkig was er wel een gezamenlijke visie waarop we verder konden voortborduren.

De regio Den Haag was al een jaar eerder begonnen met de jeugdbeschermingstafel. Die namen we als uitgangspunt, waarbij we gaandeweg onze eigen koers bepaalden, passend bij de regio.'

'Een belangrijk uitgangspunt is dat we tijdens het overleg een echt gesprek met ouders en de jeugdige willen voeren', vult Cooman aan. 'We vormen de schakel tussen vrijwillig en gedwongen kader. De mensen die hier komen, weten dat het vijf voor twaalf is. Het overlegmoment wordt gebruikt om te bezien of ouders in hun kracht kunnen worden gezet, eventueel met behulp van het netwerk, en of dit nog steeds in het vrijwillig kader kan. Ondanks de spanning die dat met zich meebrengt, waken we ervoor dat ouders toch hun zienswijze naar voren kunnen brengen. We maken duidelijk dat het geen verhoor is, maar een écht gesprek met ruimte voor ieders zienswijze.'

'Een belangrijk uitgangspunt is dat we tijdens het overleg een echt gesprek met ouders en de jeugdige willen voeren.'

En daarmee snijdt Cooman één van de belangrijkste veranderingen aan sinds de jeugdbeschermingstafels actief zijn. 'We hebben het als hulpverleners niet alleen onderling over jeugdigen en gezinssituaties, maar we hebben het er ook met henzelf over', vervolgt Zwart. 'We proberen de partijen die aanschuiven zo beperkt mogelijk te houden, omdat het overleg geen netwerkberaad is. Naast de betreffende gezinsleden en jeugdigen, zijn dat de Raad voor Kinderbescherming, een secretaris, een afgevaardigde van de gecertificeerde instelling - bijvoorbeeld een jeugdbeschermer of gezinsvoogd -, de melder, en eventueel iemand die de ouders ondersteunt. Die laatste persoon kan een advocaat, een opa, een nieuwe partner of een hulpverlener zijn. Maar voor alle duidelijkheid, we gaan primair het gesprek met ouders aan.'

In de afgelopen twee jaar zagen Cooman en Zwart de instroom van cases fors stijgen. 'Er is een forse toename in het aantal gemelde vechtscheidingen, waarbij kinderen knel komen te zitten en ouders, gezien hun eigen proces, niet in staat of bereid zijn om daarnaar te handelen', verduidelijkt Cooman. 'De problemen worden complex als het kind ook nog hulp nodig heeft, fysiek of mentaal. Denk maar eens als een kind een behandeling nodig heeft of moet worden opgenomen. Het is dan onwerkbaar als ouders weigeren samen te werken. Bij veel gezinnen is de rol van

een gezinsvoogd niet helder. Het gesprek aan de jeugdbeschermingstafel kan ertoe bijdragen dat verwachtingen van de gezinsvoogd worden bijgesteld.'

'Toename vechtscheidingen, kinderen in de knel'

Per casus vindt er doorgaans maar één gesprek plaats met de jeugdbeschermingstafel. 'Dat is een momentopname', erkent Zwart. 'Toch kunnen we met zo'n gesprek echt iets bereiken in het proces dat een gezin doorloopt. Vooraf denken we soms dat een casus uiteindelijk zal belanden bij de Raad voor Kinderbescherming. Maar als ieder zijn kant van het verhaal belicht, kan het zijn dat er soms toch andere oplossingen mogelijk zijn. Het is uiteraard winst als er geen raadsonderzoek hoeft te worden ingesteld en een maatregel uitblijft, maar dit is geen doel op zich. We denken vooral in termen van kansen, eigen kracht van het gezin en het belang van het kind.'

Eind 2016 evalueerden Cooman en Zwart met de ketenpartners over het effect van de jeugdbeschermingstafel. Cooman: 'Uit die gesprekken maakten we op dat de jeugdbeschermingstafel wordt ervaren als een meerwaarde. Het vergroot het accep-

tatieproces bij ouders en zorgt ervoor dat partijen zich opnieuw kunnen positioneren om het traject verder voort te zetten.'

Zwart: 'Meldingen doet men sporadisch, en als het gebeurt, moet het zorgvuldig en goed zijn. Omdat wij beiden een achtergrond hebben als raadsonderzoeker,

zijn we getraind om zaken zowel juridisch, pedagogisch als maatschappelijk te belichten. Ons uiteindelijke doel is dan ook om met die bagage maatwerk te leveren dat gezinnen en vooral kinderen ten goede komt.'

Het Jeugdhulp Visi(t)ekaartje

Ouders zijn op de eerste plaats verantwoordelijk voor het gezond en veilig opgroeien van hun kinderen. Is er daarbij echter ondersteuning nodig, dan richten hulpverleners zich op het versterken van de regie van het gezin of de jongere. Het belang van het kind staat daarbij voorop. Jeugdhulp wordt in de eigen leefomgeving geboden en is integraal. Met oog voor een zorgvuldige besteding van middelen, wordt zo telkens gezocht naar de best passende oplossing.

Binnen de regio Holland Rijnland zijn vele partijen verantwoordelijk voor Jeugdhulp: professionals, beleidsmakers, jeugdhulporganisaties en gemeenten. Hoe zorg je ervoor dat betrokkenen allen dezelfde visie en uitgangspunten in de dagelijks praktijk hanteren? Een werkgroep onder regie van Holland Rijnland ontwikkelde een leidraad in vijf VISIE-vragen, die een hulpmiddel zijn bij dagelijkse beslissingen. Niet alleen voor de hulpverlener, maar ook voor de manager, bestuurder of beleidsmaker. De vijf vragen zijn terug te lezen op een handzaam visitekaartje, bijgevoegd in deze nieuwsbrief.

Ontwikkeltafels & Hart voor de Jeugd-bijeenkomsten

De resultaatovereenkomsten (contracten jeugdhulp) zijn getekend. De inkt is nog maar net droog en de volgende stappen worden al gezet. Dit gebeurt zowel in de praktijk van alledag als aan de ontwikkeltafels en de Hart voor de Jeugd-bijeenkomsten.

TWO Jeugdhulp initieert **ontwikkeltafels** waar jeugdhulpaanbieders en samenwerkende gemeenten aanschuiven. Samen geven ze invulling aan de resultaatovereenkomsten. Hier wordt ook het gesprek

aangegaan over het vormgeven van initiatieven en plannen om jeugdhulp te verbeteren.

De **Hart voor de Jeugd-bijeenkomsten** zijn voor en door jeugdhulpaanbieders. Zij laten zien hoe ze de centrale doelstelling van het beleidsplan Hart voor de Jeugd vormgeven, aan de hand van praktijkvoorbeelden rondom een bepaald thema. (Succes)verhalen uit de praktijk worden gedeeld ter inspiratie voor anderen. TWO Jeugdhulp faciliteert de bijeenkomsten en deelt de opbrengsten met belanghebbenden in het werkveld.